

Mål C-263/20**Begäran om förhandsavgörande****Datum för ingivande:**

15 juni 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landesgericht Korneuburg (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

26 maj 2020

Klagande:

Airhelp Limited

Motpart:

Laudamotion GmbH

[utelämnas]

REPUBLIKEN ÖSTERRIKE

Landesgericht Korneuburg

[utelämnas]

Landesgericht Korneuburg har i egenskap av appellationsdomstol [utelämnas] i målet mellan klaganden **Airhelp Limited**, Central Hong Kong (Hongkong), [utelämnas], [utelämnas] och motparten **Laudamotion GmbH**, 2320 Schwechat, [utelämnas], angående **500 euro** [utelämnas] med anledning av överklagande av Bezirksgericht Schwechats dom av den 19 december 2019, [utelämnas] fattat följande **beslut**:

[I] Följande frågor hänskjuts i enlighet med artikel 267 FEUF till Europeiska unionens domstol **för ett förhandsavgörande**:

[1] Ska artiklarna 5.1 c och 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 (nedan kallad förordning nr 261/2004) tolkas så, **att passageraren har rätt till [Orig. s. 2] kompensation om avgångstiden tidigareläggs från ursprungligen klockan 14.40 till klockan 08.25 samma dag?**

[2] Ska artikel 5.1 c leden i)–iii) i förordning nr 261/2004 tolkas så, **att prövningen huruvida passageraren har underrättats om den inställda flygningen uteslutande ska göras enligt denna bestämmelse och att den utgör hinder för att tillämpa nationell lagstiftning om mottagande av förklaringar som har antagits för att införliva Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel"), vilken innehåller en fiktiv presumtion om mottagande?**

[3] Ska artikel 5.1 c leden i)–iii) i förordning nr 261/2004 och artikel 11 i direktivet om elektronisk handel tolkas så, **att i situationer där passageraren har bokat flygningen via en bokningsplattform och har uppgett sitt telefonnummer och sin e-postadress, men lufttrafikföretagets bokningsplattform emellertid har vidarebefordrat telefonnumret och en av bokningsplattformen automatiskt genererad e-postadress, ska meddelandet om tidigareläggningen av flygningen till den automatiskt genererade e-postadressen anses leda till att passageraren bedöms ha mottagit, respektive har tillgång till meddelandet om tidigareläggningen, även om bokningsplattformen inte vidarebefordrar lufttrafikföretagets meddelande till passageraren eller vidarebefordrar det med dröjsmål? [Orig. s. 3]**

[II] Förfarandet förklaras vilande fram till dess att Europeiska unionens domstol [utelämnas] har besvarat begäran om förhandsavgörande.

Skäl

Passagerarna M**** 0**** och G***** P***** bosatta i Tjeckien bokade en flygning med Laudamotion GmbH med flygnummer OE 503 den 14 juni 2018 från Palma de Mallorca (PMI, Spanien) till Wien (VIE, Österrike). Tidtabellsenlig avgångstid var klockan 14.40, tidtabellsenlig ankomsttid klockan 17.05. Passagerarna använde bokningssystemet från den nätbaserade plattformen k*****.com. Domstolen känner till att operatören som driver bokningsplattformen har sitt säte i Tjeckien. Som e-postadress uppgav de m* * * * *.o* * * * *@gmail.com. k*****.com genomförde bokningen för passagerarnas räkning, varvid en e-postadress genererades enbart för denna bokning i samband med den, vilken lämnades som kontaktadress i lufttrafikföretagets system och i det aktuella fallet hade följande lydelse: 6703421@hositojsmezasemy.com. Någon annan e-

postadress angavs inte och lufttrafikföretaget hade inte heller kännedom om någon sådan.

Klaganden, Airhelp Limited (nedan kallad Airhelp) yrkar kompensation på 500 euro och gör gällande att passagerarna har rätt till kompensation enligt artikel 7 i förordning nr 261/2004 [250 euro var, således sammanlagt] på 500 euro. Denna fordran har de överlåtit till Airhelp genom överlåtelseförklaring av den 12 oktober 2018. Airhelp gör dels gällande att flygningen var över tre timmar försenad och dels att det föreligger en rätt till kompensation på grund av att flygningen tidigarelades nästan sex timmar, vilket passagerarna underrättades om den 10 juni 2018 och således mindre än sju dagar före flygningen [**Orig. s. 4**]. Det hade inte varit svårt för motparten att ta reda på vilka bokningar som gjorts via plattformen k*****.com av samtliga e-postadresser som lämnats. Plattformen utgör en resebyrå. Det är lufttrafikföretagets uppgift att försäkra sig om avtalspartens identitet. Detta är uppenbart när det gäller e-postadresser som genererats automatiskt.

Motparten, Laudamotion GmbH (nedan kallad Laudamotion) bestrider grunden för talan och det yrkade beloppets storlek och yrkar att talan ska ogillas, eftersom flygningen inte var försenad med över tre timmar, utan endast med 29 minuter. Tidigareläggningen av flygningen meddelades via e-post den 23 maj 2018. Laudamotion kunde inte ta direkt kontakt med passagerarna, eftersom inga kontaktuppgifter hade överförts. Detta hade inte varit tillåtet på grund av skyddet för personuppgifter. Laudamotion har inte något avtalsförhållande med k*****.com. k*****.com är inte någon resebyrå. k*****.com genomförde bokningen i Laudamotions system mot lufttrafikföretagets vilja genom att uppge sig själv som passagerare. Det framgick inte för Laudamotion att k*****.com skulle erhålla bokningsbekräftelsen, boardingkortet och övrig information via den e-postadress som bolaget själv hade genererat. Användningen av k*****.com ska tillskrivas passageraren. Det kan inte vara rimligt för ett lufttrafikföretag att kontrollera vem som faktiskt är innehavare till en uppgiven e-postadress eller vidta detektivåtgärder för att få reda på den aktuella passagerarens faktiska e-postadress.

Målet prövades i första instans av Bezirksgericht Schwechat som ogillade talan genom den överklagade **domen**. [**Orig. s. 5**]

Bezirksgericht fastställde utöver de ovan angivna vitsordade faktiska omständigheterna att Laudamotion inte hade något avtalsförhållande med bokningsplattformen k*****.com och att k*****.com inte heller hade någon tillgång till Laudamotions bokningssystem. Laudamotion hade vid en genomgång av de e-postadresser som angetts vid varje enskild bokning kunnat upptäcka att en sådan e-postadress som använts i förevarande mål sannolikt har genererats automatiskt. På grund av det stora antalet bokningar (ungefär 20 000 per dag) kan ingående bokningar inte öppnas och prövas enskilt av en medarbetare, vilket gör att Laudamotion inte kan skilja en bokning via k*****.com från en bokning som passageraren själv har gjort. Det kan inte fastställas om det är tekniskt möjligt att

ta reda på om en bokning har gjorts via k*****.com utan att pröva varje enskild bokning. Detsamma gäller för frågan huruvida det är tekniskt möjligt för Laudamotion att förhindra att bokningar görs via, respektive genom k*****.com. Om flygtiderna ändras informerar Laudamotion först passagerarna via e-post. Om detta inte fungerar försöker bolaget kontakta passagerarna på annat sätt, exempelvis genom att även skicka SMS till angivna telefonnummer. Laudamotion skickade information om tidigareläggningen den 23 maj 2018 och den 29 maj 2018 till den e-postadress som genererats automatiskt av k*****.com och dessa kom även fram. Laudamotion utgick från att passagerarna hade erhållit information om de ändrade flygtiderna. Den 10 juni 2018 erhöll passagerare M***** 0***** ett e-postmeddelande från tickets@k*****.com på sin (vanliga) e-postadress m** * * *.o** * * *@gmail.com, genom vilket han informerades om att den [**Orig. s. 6**] nya avgångstiden var klockan 08.25 istället för klockan 14.40. [utelämnas] Domstolen i första instans har inte gjort några ytterligare fastställelser, särskilt inte vad gäller när den tidigarelagda flygningen landade. Den behandlade inte heller frågan huruvida passagerarna kände till eller borde ha känt till att de hade erhållit en automatiskt genererad e-postadress och huruvida och i vilken utsträckning passagerarna hade möjlighet att få tillgång till information som skickats till denna e-postadress.

Airhelp **överklagade** domen till den hänskjutande domstolen och yrkade att den överklagade domen skulle ändras och talan bifallas. Airhelp hänvisar särskilt till EU-domstolens dom av den 11 maj 2017 i mål C-302/16, *Krijgsman*, och anser att det måste garanteras att passagerare som via en tredje part har bokat den flygning som i slutänden ställs in identifieras. Lufttrafikföretaget har bevisbördan för att informationen har lämnats och för att det inte kunde kontrollera huruvida e-postadressen härstammade från passageraren.

Laudamotion har yrkat att överklagandet ska ogillas. Bolaget ifrågasätter tillämpningen av EU-domstolens dom av den 11 maj 2017 i mål C-302/16, *Krijgsman*, och argumenterar att lufttrafikföretaget kunde utgå från att den angivna e-postadressen tillhörde passageraren. Laudamotion utgick inte från att bolaget hade underrättat en resebyrå. Om kontaktuppgifter anges vid bokningen [**Orig. s. 7**] som inte tillhör passageraren ska detta tillskrivas passageraren och inte lufttrafikföretaget.

Slutligen hävdar Laudamotion i sin **svarsskrivelse till överklagandet** att tidigareläggningen av den planerade flygningen med flera timmar inte kan likställas med en inställd flygning.

Landesgericht Korneuburg ska pröva Airhelps yrkanden i egenskap av **appellationsdomstol** i andra och sista instans. I enlighet med den nationella processrätten [utelämnas] ska den enbart pröva rättsfrågor. Landesgericht ska pröva huruvida tidigareläggningen av flygningen medför en rätt till kompensation såsom vid en inställd flygning (fråga 1). Därefter ska det prövas huruvida passagerarna kan anses ha underrättats på ett effektivt sätt om den inställda flygningen (frågorna 2 och 3).

Följande lösningar kan bli aktuella:

[a] Om det inte är frågan om någon inställd flygning bortfaller kravet på kompensation i brist på en störning. Således ska den överklagade domen upphävas och domstolen i första instans ska i stället för att pröva huruvida det var frågan om en inställd flygning pröva den påstådda förseningen, som inte varit föremål för prövning.

[b] Om det är frågan om en inställd flygning och underrättelsen via e-post den 23 maj 2018 utgör en underrättelse till passagerarna om att flygningen den 14 juni 2018 ställdes in, föreligger det inte någon rätt till kompensation enligt artikel 5.1 c första strecksatsen i förordning nr 261/2004. Även i detta fall ska den överklagade domen upphävas. Domstolen i första instans ska i så fall pröva omständigheterna med avseende på den påstådda förseningen, som inte varit föremål för prövning.

[c] Om underrättelsen per e-post den 23 maj 2018 och den 29 maj 2018 inte utgör någon underrättelse till passagerarna om att flygningen den 14 juni 2018 ställdes in [**Orig. s. 8**] underrättades passagerarna först den 10 juni 2018 (genom e-postmeddelandet från k****.com). Eftersom den alternativa transporten låg över en timme före den tidtabellsenliga avgångstiden och således inte uppfyller tidsgränsen i artikel 5.1 c tredje strecksatsen i förordning nr 261/2004, ska den överklagade domen ändras och talan bifallas.

Tolkningsfrågorna:

Fråga [1]:

I förordning nr 261/2004 föreskrivs rättigheter vid störningar för nekad ombordstigning, inställda flygningar och förseningar. Däremot regleras inte en tidigareläggning av flygningar.

Airhelp har i förfarandet i första instans åberopat pressmeddelande nr 89/2015, X ZR 59/14 från tyska Bundesgerichtshof (BGH). Visserligen gjorde BGH inte några ytterligare uttalanden i sin dom som meddelades den 9 juni 2015, på grund av ett medgivande från lufttrafikföretaget. Emellertid ger BGH i sitt pressmeddelande uttryck för sin preliminära bedömning, enligt vilken en mer än en obetydlig tidigareläggning av den planerade flygningen från lufttrafikföretaget kan medföra en rätt till kompensation enligt artikel 7.1 i förordning nr 261/2004. Den ursprungliga färdplaneringen har även övergetts om en flygning tidigareläggs med flera timmar.

Däremot hänvisar Laudamotion i sin svarsskrivelse till överklagandet till en dom från Handelsgericht Wien av den 13 november 2018, 1 R 285/18k [utelämnas], enligt vilken en analog tillämpning av bestämmelsen för inställda flygningar inte är möjlig på grund av att det föreligger en oavsiktlig lucka i lagstiftningen. Syftet med förordningen är inte att motverka en tidigareläggning av flygningar [**Orig. s. 9**] utan nekad ombordstigning på grund av överbokningar. Det ska noteras att Handelsgericht Wien till stöd hänvisar till ett beslut från Amtsgericht Hannover

(Tyskland) [av den 3 december 2013], 561 C 3773/13. Det är därvid frågan om ett avgörande i första instans av ett mål som BGH i slutänden avgjorde på grundval av motpartens medgivande.

Landesgericht Korneuburg tenderar åt BGH:s lösning och utgår från att en tidigareläggning av en flygning innebär att den ursprungliga färdplaneringen har övergetts och att det således är frågan om en inställd flygning.

Mot bakgrund av de skillnader i tolkning som föreligger mellan olika domstolar i unionen har appellationsdomstolen både en rättighet och en skyldighet att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen. Liknande frågeställningar har redan hänskjutits till EU-domstolen i målen C-79/14 och C-345/19, men dessa mål har emellertid numera strukits ur registret. Jämförbara tolkningsfrågor har hänskjutits i de pågående målen C-10/20, Flightright, och C-188/20, Azurair.

Fråga [2]:

Vid prövningen huruvida passagerarna underrättades om tidigareläggningen är följande nationella bestämmelser av betydelse:

I 862a § Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (den allmänna civillagen, nedan kallad ABGB), [utelämnas] [i gällande, sedan 1916 oförändrad version] föreskrivs följande:

”Antagande svar anses vara i tid om förklaringen har kommit sökanden till handa inom svarsfristen. Trots försening kommer emellertid avtal till stånd om sökanden borde ha insett att svaret avsändes i tid och inte utan dröjsmål meddelar motparten sitt frånträde.” [Orig. s. 10]

I 12 § E-Commerce-Gesetz (e-handelslagen, nedan kallad ECG), Bundesgesetzblatt (BGBl) I nr 152/2001, föreskrivs följande:

”Elektroniska accepter av avtal, andra elektroniska förklaringar som har betydelse i rättsligt hänseende och elektroniska mottagningsbekräftelser anses vara mottagna när den part till vilken de är ställda har tillgång till dem. Denna bestämmelse kan inte avtalas bort till nackdel för konsumenterna.”

Vad gäller mottagande av förklaringar, såsom den här aktuella underrättelsen från lufttrafikföretaget om ändringen av flygtiderna, har 862a § ABGB alltid tillämpats i nationell rättspraxis. Vad gäller elektroniska förklaringar kompletteras bestämmelsen genom 12 § ECG. Enligt förarbetena motsvarar denna bestämmelse artikel 11.1 andra strecksatsen i direktivet om elektronisk handel, men är mer långtgående än direktivet, eftersom den regel för mottagande som föreskrivs där inte enbart gäller för beställningar (det vill säga för förklaringar om anbud och accept av avtal) och mottagningsbekräftelser, utan även för alla andra elektroniska förklaringar som har betydelse i rättsligt hänseende. Vidare gäller bestämmelsen även när det inte är frågan om någon av informationssamhällets tjänster,

exempelvis vid en ren utväxling av e-postmeddelanden. I samtliga dessa bestämmelser presumeras ett mottagande som i huvudsak inträder när förklaringen är tillgänglig. Däremot kan passageraren anses ha underrättats enligt artikel 5 i förordning nr 261/2004 först när denne har erhållit underrättelsen, på vilket artikel 5.1 c andra och tredje strecksatserna och 5.2 i förordning nr 261/2004 pekar.

Det krävs således en prövning huruvida mottagandet av förklaringen om tidigareläggningen av flygningen ska bedömas enligt nationell lagstiftning om mottagande av e-postmeddelanden respektive enligt direktivet om **[Orig. s. 11]** elektronisk handel, eller huruvida enbart förordning nr 261/2004 är tillämplig. För en tillämpning av direktivet om elektronisk handel och de nationella bestämmelser som antagits för att införliva detta direktiv talar behovet av att samordna viss nationell lagstiftning för att den inre marknaden ska fungera väl (skäl 6). För sistnämnda uppfattning talar det utförande lufttrafikföretags skyldighet enligt artikel 14.2 i förordning nr 261/2004 att ge varje berörd passagerare skriftlig information om reglerna för kompensation och assistans i enlighet med denna förordning vid en inställd flygning. För en avvikande tolkning av mottagandet av förklaringar från lufttrafikföretaget talar vidare att passagerare som befinner sig på resande fot inte nödvändigtvis har samma tillgång till elektroniska medier som på sin bosättningsort. Landesgericht Korneuburg anser därför att prövningen av frågan huruvida passageraren har underrättats om en inställd flygning uteslutande ska göras enligt artikel 5 i förordning nr 261/2004.

Såvitt Landesgericht kan se har denne fråga ännu inte klargjorts i EU-domstolens praxis.

Fråga [3]:

När det gäller underrättelsen, respektive mottagandet i det konkreta fallet krävs inledningsvis en jämförelse med EU-domstolens dom av den 11 maj 2017 i mål C-302/16, *Krijgsman*. EU-domstolen uppger bland annat att det i artikel 13 i förordning nr 261/2004 anges att förordningen inte begränsar rätten för det lufttrafikföretag som utför flygningen att begära ersättning från en researrangör eller annan person med **[Orig. s. 12]** vilken detta lufttrafikföretag har ingått avtal (domen *Krijgsman*, punkt 30). Om denna omständighet skulle vara avgörande för utgången i målet är domen *Krijgsman* inte tillämplig på det här aktuella målet. Det är nämligen ostridigt att det inte föreligger något avtalsförhållande mellan bokningsplattformen och lufttrafikföretaget, utan enbart mellan bokningsplattformen och en av de båda passagerarna. Detta skulle kunna tala för ett nekande av en rätt till kompensation genom att domen *Krijgsman* tillämpas *e contrario* och passageraren hänvisas till sin rätt till kompensation gentemot bokningsplattformen.

Enligt en österrisk kommentar till 12 § ECG kan man i princip utgå från att det inte föreligger någon tillgång i frågan om standardiserade e-postkonton. Den som däremot visste eller borde ha vetat att denne har ett sådant konto och inte vidtar några åtgärder (till exempel spärrning eller vidarebefordran) anses ha mottagit

meddelanden till vilka denne har tillgång där om det finns en relevant koppling. Motsvarande förklaringar gäller även utan kännedom (*[utelämnas]*). Eftersom det inte någon gång under hela förfarandet har angetts att passageraren hade kännedom om eller borde ha haft kännedom om det automatiskt inrättade e-postkontot kan ett meddelande där inte anses ha mottagits.

Vidare konstaterar Landesgericht Korneuburg att den information som överförts till bokningsplattformen i princip vidarebefordras till passageraren, och enbart den här aktuella informationen om tidigareläggningen av flygningen vidarebefordrades med dröjsmål. Passageraren hade uppgett den korrekta e-postadressen till bokningsplattformen och kände inte till att lufttrafikföretaget inte erhöll kännedom om den. Genom ökade insatser skulle det ha varit möjligt för lufttrafikföretaget att upptäcka att det var frågan om ett e-postmeddelande som genererades automatiskt [**Orig. s 13**], men detta hade inte nödvändigtvis lett fram till någon slutsats om att passageraren inte skulle erhålla de meddelanden som skickades dit eller erhålla dem med dröjsmål. Mot bakgrund av att det i artikel 5.4 i förordning nr 261/2004 föreskrivs att bevisbördan för om passageraren har underrättats om den inställda flygningen samt när detta skett ska åvila det lufttrafikföretag som utför flygningen, utgår Landesgericht Korneuburg från att en situation i vilken varken passageraren eller det utförande lufttrafikföretaget kan klandras för att använt den e-postadress som genererats automatiskt, ska det vid tvivel antas att lufttrafikföretaget inte har uppfyllt sin skyldighet att underrätta passageraren om tidigareläggningen.

Eftersom denna fråga, såvitt Landesgericht kan se, ännu inte klargjorts i EU-domstolens praxis är nämnda domstol skyldig att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande.

[utelämnas]

Landesgericht Korneuburg, [utelämnas]

Korneuburg, den 26 maj 2020

[utelämnas]